

Sammanställning av revisionsrapporter

Örnsköldsviks kommun

2025-04-16

DECIMALEN

Rätt verktyg för det ekonomiska pusslet

Innehållsförteckning

Inledning	2
Sammanfattning av resultat	4
Slutsats	7
Samlad bedömning	7
Rekommendationer	7
Avslutning	7
Bilagor	8
Bilaga 1 – Resultat per avtalsgranskning	8

Inledning

Denna rapport utgör en sammanställning av revisionsrapporterna som utförts på *Örnsköldsvik kommuns* begäran. De fyra revisionsrapporterna som utförts avser olika konstellationer av *Örnsköldsvik kommuns* bolag och dess avtal med *Bravida Sverige AB* som ramavtalsentreprenör. Revisionsrapporterna omfattar följande avtal:

- **Örnsköldsviks kommun** – El-arbeten
- **Örnsköldsviks kommun** – VS-arbeten
- **Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB** – El-arbeten
- **AB Övikshem** – VS-arbeten

Utgångspunkten har varit att granska om entreprenören följer de ekonomiska villkoren i respektive ramavtal. För revisionerna har ramavtal, administrativa föreskrifter, övriga upphandlingsdokument, mejlkonversationer, prislister, fakturor och försäljningsstatistik tillhandahållits. Respektive upphandlande myndighet har bifogat samtliga upphandlingsdokument. Försäljningsstatistik över vad som sålts till myndigheterna har bifogats av *Bravida Sverige AB*.

Nedan listas omfattningen av granskningen per avtal:

Örnsköldsviks kommun (EL)

- Period: (2022-05-01 – 2024-08-31)
- Försäljningsstatistik
- 200 fakturor med tillhörande underentreprenörsfakturor

Örnsköldsviks kommun (VS)

- Period: (2022-05-01 – 2024-07-03)
- Försäljningsstatistik
- 20 fakturor, fåtal tillhörande underentreprenörsfakturor

Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB (EL)

- Period: (2019-09-01 – 2023-09-01)
- Försäljningsstatistik
- 75 fakturor, fåtal tillhörande underentreprenörsfakturor

AB Övikshem (VS)

- Period: (2022-05-01 – 2024-07-03)
- Försäljningsstatistik
- 200 fakturor, fåtal tillhörande underentreprenörsfakturor

Försäljningsstatistiken har delats in i fyra kategorier:

1. **Material** (avser kostnader för material och varor enl. bruttoprislistor)
2. **Timmar** (avser kostnader för utförda arbeten av entreprenören)
3. **UE** (avser samtliga kostnader för använda underentreprenörer/sidoentreprenörer eller underleverantörer av material som inte finns med i bruttoprislistorna)
4. **Övrigt** (avser kostnader för förbrukningsmaterial, deponi, miljöavgifter, frakter, km-ersättning etc)

Materialpriser har kontrollerats genom jämförelse med *Elektroskandias* à-prislista för EL-avtalen samt *Dahls* bruttoprislista för VS-avtalen. Efter dialog med *Örnsköldsviks kommun* har det beslutats att det mest rättvisande är att utgå från att ingen prisjustering av material har genomförts under avtalsperioden för något av avtalen. Avtalstexterna är i viss mån tvetydiga i denna fråga, men eftersom entreprenören varken har begärt prisjustering eller lämnat in någon uppdaterad bruttoprislista, har inga nya priser kunnat tillämpas. Materialpriserna baseras därför på de ursprungliga bruttoprislistorna som lämnades in i samband med anbud.

Entreprenören har lämnat specificerade rabattsatser för respektive produktkategori. EL-avtalen omfattar sju produktkategorier, och VS-avtalen sex produktkategorier. Eftersom produkterna inte är förkategoriserade i prisbilagorna, har kategoriseringen genomförts manuellt. *Elektroskandias* à-prislista omfattar cirka 182 000 produkter och *Dahls* bruttoprislista cirka 130 000 produkter.

Timpriser har granskats och jämförts med de avtalade priserna. Entreprenören har under avtalsperioden fått prisjusteringar godkända för timpriserna i respektive avtal.

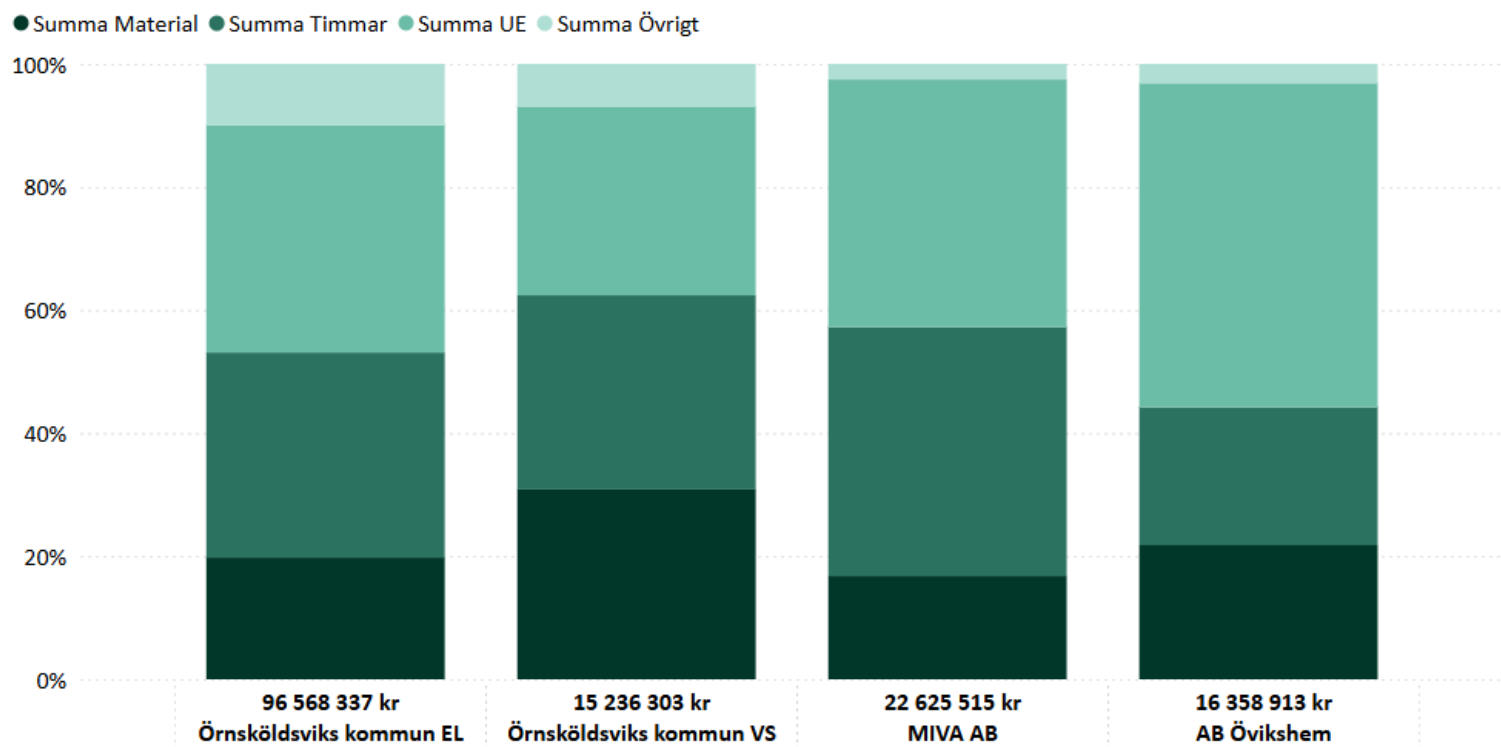
UE har kontrollerats utifrån det påslag entreprenören tillåts ta ut på UE-fakturor, vilket enligt avtalen är 0%, 4%, 6% eller 8%, beroende på typ av vidarefakturerade kostnader.

Övriga kostnader har visat sig svåra att priskontrollera. Detta kan hänföras till att dessa kostnader antingen saknar reglering i avtalen, är föremål för otydlig reglering, eller är reglerade på ett sådant sätt att en fullgod bedömning av huruvida kostnaderna är faktureringsberättigade kräver kompletterande underlag utöver fakturor och försäljningsstatistik.

Sammanfattning av resultat

Total omsättning för respektive avtal under granskningsperioden ser ut enligt följande:

Tabell 1– Procentuell fördelning av omsättning per kategori och avtal

Örnsköldsviks kommun (EL) har haft en betydligt högre omsättning än övriga avtal. Det är också det avtal som granskats mest ingående, tack vare god tillgång till underentreprenörsfakturor. Det kan konstateras att kostnader för underentreprenörer utgör en stor del i samtliga avtal. För Örnsköldsviks kommun (EL) motsvarar dessa kostnader närmare 37% av den totala faktureringen.

Nedan listas ett urval av intressanta kostnadsposter gällande UE för Örnsköldsviks kommun (EL):

- Fakturor från *Glamox Luxo Lighting AB* summeras till cirka **19,5 miljoner kronor**.
- Fakturor från *Stanley Security Sverige AB* summeras till cirka **3,2 miljoner kronor**.

Fakturor från *Glamox Luxo Lighting AB* avser materialinköp (*Glamox Luxo Lighting AB* kategoriseras som underentreprenör i sammanställningen). Det framgår att cirka 50% av de totala materialinköpen sker från *Elektroskandia*, medan övriga 50% köps in från *Glamox Luxo Lighting AB*. Enligt gällande villkor har entreprenören rätt att införskaffa material från valfri grossist, men prissättningen ska utgå från *Elektroskandias* à-prislista med tillämplig rabattsats.

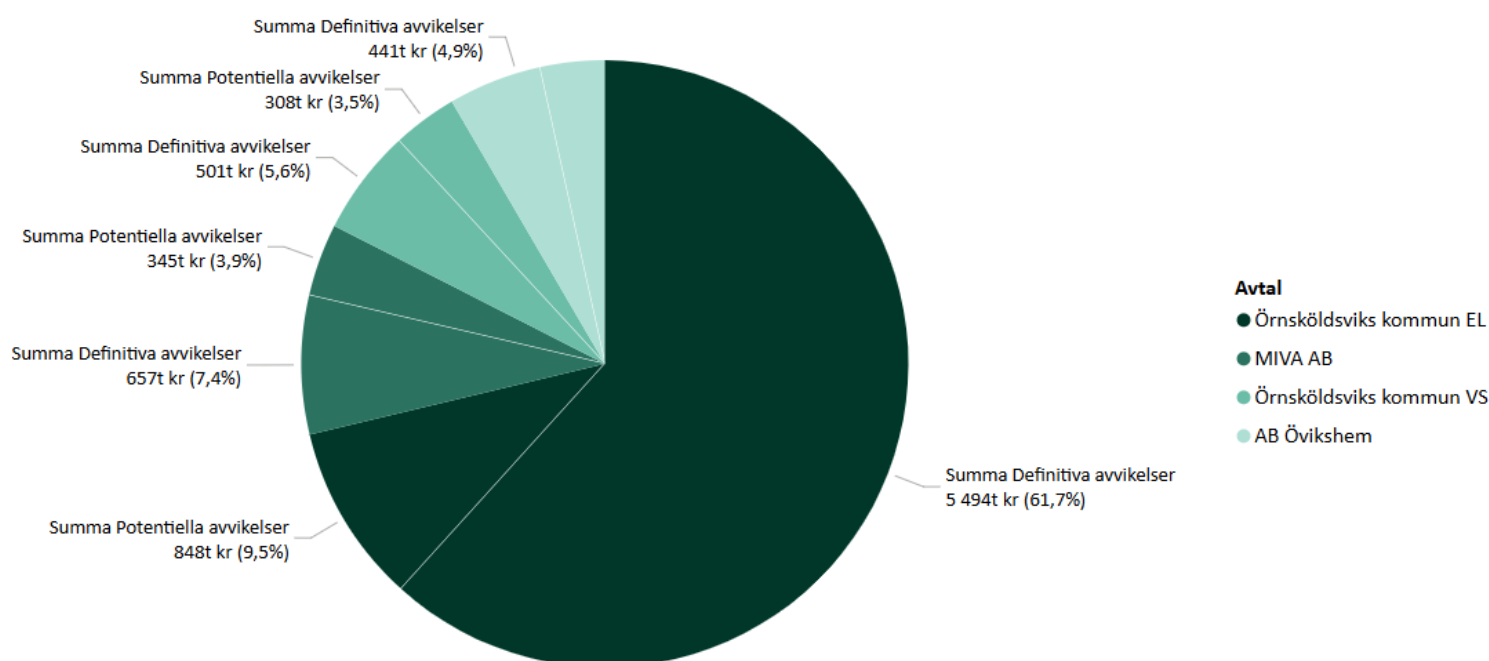
Vid vidarefakturering av kostnader från *Glamox Luxo Lighting AB* föreligger behov av fördjupad kompetens inom området för att fastställa om de artiklar som faktureras även kan motsvaras av artiklar i *Elektroskandias* sortiment. Detta gäller särskilt med tanke på att produktbenämningarna potentiellt kan skilja sig mellan de två leverantörerna. Genomförda stickprov har inte kunnat fastställa att de artiklar som köps in från *Glamox Luxo Lighting AB* förekommer i *Elektroskandias* à-prislista.

Det är något anmärkningsvärt att en så pass stor andel av materialinköpen saknar ett avtalat pris, trots att *Elektroskandias* avtalade sortiment omfattar över 180 000 produkter. Detta är särskilt relevant i ljuset av att entreprenören enligt avtal har rätt att fakturera ett entreprenörsarvode om 8% på material som inte omfattas av *Elektroskandias* à-prislista. Även då det inte identifierats några konkreta exempel på inköp av felaktiga produkter från *Glamox Luxo Lighting AB*, föreligger dock ett potentiellt incitament att genomföra sådana inköp, vilket därmed bör noteras och vidareutredas.

Vidare har *Örnsköldsviks kommun* ett gällande ramavtal inom säkerhets- och larmtjänster med *AVARN Security AB*. Vidarefakturerings av höga kostnader från *Stanley Security Sverige AB* är särskilt anmärkningsvärt, med hänsyn till att ramavtalet uttryckligen stipulerar att tidigare upphandlade ramavtalsleverantörer ska nyttjas i första hand. Kostnader som härstammar från *Glamox Luxo Lighting AB* och *Stanley Security Sverige AB* utgör tillsammans drygt en fjärdedel av den totala fakturerade summan under den aktuella perioden.

I diagrammet nedan visas de summerade avvikelser som identifierats vid respektive avtalsuppföljning:

Tabell 2 – Procentuell fördelning av potentiella och definitiva avvikelser mellan avtalen

Totala avvikelser i diagrammet ovan summeras till cirka **8,9 miljoner kronor** och härrör från definitiva och potentiella avvikelser (ytterligare **336 000 kr** kan adderas till definitiva avvikelser om det visar sig att Dahls bruttoprislistan från 2021–11 är den gällande prislistan). De definitiva avvikelserna är tämligen okomplicerade; det handlar om att entreprenören har fakturerat fel timpris, fel pris på material, eller fel procentuellt entreprenörspåslag som medfört att högre priser än tillåtet har debiterats. De potentiella avvikelserna förblir däremot till stor del ouppklarade, antingen på grund av att de inte omfattas av avtalsreglering, eller för att de reglerats på ett sätt som inte möjliggör uppföljning utifrån det underlag som tillhandahållits. Ett exempel är kilometerersättning, där entreprenören enligt avtal har rätt att fakturera för arbeten utförda utanför en radie om 10 km från Örnsköldsviks centrum, men där information som möjliggör en sådan kontroll inte alltid framgår i tillhandahållna underlag.

Av de totalt **8,9 miljoner kronor** avvikelser, står definitiva avvikelser för cirka **7,1 miljoner kronor** och de potentiella avvikelserna uppgår till cirka **1,8 miljoner kronor**.

Avvikelseerna är av diverse varianter, nedan listats några exempel:

- Entreprenören tar ut entreprenörspåslag vid fakturering av material istället för att tillämpa avtalad rabatt.
- Entreprenören fakturerar ett entreprenörspåslag om 8% på underentreprenörers fakturor (ska vara 6% enligt avtal).
- Entreprenören utgår från ett felaktigt bruttopris vid prissättning av material.
- Entreprenören fakturerar schablonmässiga kostnader för förbrukningsmaterial (potentiella avvikelser).
- Entreprenören anlitar UE inom samma yrkeskategori och tillämpar påslag på deras tjänster.
- Entreprenören genomför internfaktureringar mellan bolag med samma organisationsnummer och tillämpar påslag (risk för prisupplåsning).
- Entreprenören använder MIVAs tjänster och vidarefakturerar kostnaden som om det vore en UE till MIVA själva, inklusive ett entreprenörspåslag om 8% (sker vid enstaka tillfällen).

Slutsats

Samlad bedömning

Procentuellt sett utgör avvikelserna ingen anmärkningsvärd överfakturerings. Däremot uppgår avvikelsernas totala värde i kronor till en betydande summa. Entreprenören har tillämpat flera faktureringsätt som inte är tillåtna enligt gällande avtal. Huruvida dessa avvikelser skett med uppsåt eller inte kan inte fastställas, men det kan konstateras att faktureringsätt som avviker från bruttoprislistorna förekommer systematiskt. Detta utgör en form av systematisk felfakturerings oberoende av uppsåt.

Den aktuella avtalstexten, inklusive dess reglering av prissättning, är av sådan karaktär att den i praktiken försvårar utförandet av noggranna priskontroller. Genomförda uppföljningar har inte haft möjlighet att beakta samtliga relevanta parametrar och omständigheter, vilket medför att ytterligare fall av felaktig fakturerings sannolikt kan föreligga. Ett exempel är vidarefakturerings av underentreprenör som utfört projekteringsarbete till ett timpris som överstiger det belopp som avtalats för elarbeten, därtill med tillägg av entreprenörspåslag. Enligt avtalet kan omfattningen av en yrkesarbetares uppdrag inkludera mer avancerad projektering, även om sådan arbetsuppgift inte är primär utan mer ett undantagsfall. Det kvarstår dock en oklarhet huruvida entreprenören därmed är berättigad att vidarefakturera en högre timkostnad från underentreprenören.

Det bör vidare noteras att arbetsdagböcker inte har inhämtats i samband med uppföljningen, vilket försvårar en fullständig verifiering av utförda arbeten och deras omfattning.

Rekommendationer

- Begär krediterings från entreprenören för felaktigt debiterade belopp.
- Förstärk avtalsskrivningar i kommande upphandlingar.
- Genomför regelbunden uppföljning av avtal och fakturerings.
- Säkerställ att priskontroller kan genomföras effektivt, se till att varor och produkter är kategoriserade efter produktkategori och att prislistor för material och varor finns lättillgängliga.
- Undvik att involvera tredje parter om deras underlag inte är spårbart eller kontrollerbart.

Avslutning

Indikationer finns på att vissa avvikelser återkommer på ett sätt som kan tolkas som systematik. Samtidigt uppvisar de granskade avtalen brister i tydlighet och juridisk precision. Trots detta har ett flertal betydande prisavvikelser identifierats.

Bilagor

Bilaga 1 – Resultat per avtalsgranskning

	Örnsköldsviks kommun (EL)	(%)	Örnsköldsviks kommun (VS)	(%)	MIVA AB (EL)	(%)	AB Övikshem (VS)	(%)
Omsättning	96 568 337 kr		15 236 303 kr		22 625 515 kr		16 358 913 kr	
Timmar	32 175 435 kr		4 806 481 kr		9 153 472 kr		3 666 006 kr	
Avvikelse (timmar)	69 319 kr	0,2%	3 700 kr	0,1%	22 342 kr	0,2%	8 400 kr	0,2%
Material	19 102 624 kr		4 700 776 kr		3 796 232 kr		3 566 733 kr	
Avvikelse (material)	5 151 598 kr	27,0%	509 499 kr	10,8%	656 579 kr	17,3%	440 562 kr	12,4%
UE	35 696 061 kr		4 676 540 kr		9 104 726 kr		8 617 369 kr	
Avvikelse (UE)	331 814 kr	0,9%	- kr	0,0%	- kr	0,0%	- kr	0,0%
Övrigt	9 594 217 kr		1 052 506 kr		571 085 kr		508 805 kr	
Avvikelse (Övrigt)	789 306 kr	8,2%	308 287 kr	29,3%	344 933 kr	60,4%	307 823 kr	60,5%
Totalt								
Definitiv avvikelse	5 493 643 kr	5,7%	500 813 kr	3,3%	656 579 kr	2,9%	440 562 kr	2,7%
Definitiv avvikelse*			656 411 kr	4,3%			617 864 kr	3,8%
Potentiell avvikelse	848 394 kr	0,9%	308 287 kr	2,0%	344 933 kr	1,5%	307 823 kr	1,9%
Summa avvikelse	6 342 037 kr	6,6%	809 100 kr	5,3%	1 001 512 kr	4,4%	748 385 kr	4,6%
Summa avvikelse*			964 698 kr	6,3%			925 687 kr	5,7%

*Avser avvikelser baserat på initial bruttoprislista från Dahl (2021–11). För mer information se avtalsrevision Örnsköldsvik kommun (VS) eller AB Övikshem.